

**ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»**

**факультет психології
кафедра загальної та клінічної психології**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД СІМ'Ї З ХВОРОЮ ДИТИНОЮ»

галузь знань – **05** соціальні та поведінкові науки

спеціальність – **053** «психологія»

**Івано-Франківськ
2020**

Робоча програма із «ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї З ХВОРОЮ ДИТИНОЮ» для студентів за напрямом підготовки «Соціальні та поведінкові науки», за спеціальністю 053 Психологія. «   » 2020 року – с.

Розробник програми – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та клінічної психології О. В. Хрущ.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної психології.

Протокол від “28” серпня 2020 р. № 2

Завідувач кафедри загальної та клінічної психології

(Москалець В.П.)

Схвалено методичною комісією факультету психології

Протокол від “10” вересня 2020 р. № 2

Голова

(Пілецька Л. С.)

©Хрущ О. В. 2020 рік
©Прикарпатський Національний університет
імені Василя Стефаника, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 05 – соціальні та поведінкові науки	Вибіркова
Модулів – 1	Спеціальність – 053 «психологія»	Рік підготовки – 2-й
Змістових модулів – 1		Семестр – 3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – магістерська робота		Лекції – 12 годин
Загальна кількість годин – 90		Практичні, семінарські – 18 годин
		Самостійна робота – 60 годин
		Індивідуальні завдання
	Вид контролю: залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 30 (всіх) Самостійної роботи студентів – 60 (всіх)	Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр	

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 05 – соціальні та поведінкові науки	Вибіркова
Модулів – 1	Спеціальність – 053 «психологія»	Рік підготовки – 2-й
Змістових модулів – 1		Семестр – 3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – магістерська робота		Лекції – 6 годин
Загальна кількість годин – 90		Практичні, семінарські – 4 години
		Самостійна робота – 80 години
		Індивідуальні завдання
	Вид контролю: залік	

Тижневих годин для заочної форми навчання: аудиторних – 10 (всіх) Самостійної роботи студентів – 80 (всіх)	Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр	
---	--	--

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить для денної форми навчання – 34%/66% ; для заочної форми навчання – 15%/85%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни:

Формування професійних компетентностей, пов'язаних з психологічним супроводом сім'ї з хворою дитиною.

Досягнення цієї мети вимагає:

– оволодіння майбутніми магістрами психології базовими знаннями про: психологічні проблеми, які характерні для батьків хворої дитини, особливості психологічного супроводу сімей, які виховують дітей з особливими потребами, моделі консультування, алгоритми надання психологічної підтримки та допомоги, психореабілітаційної роботи з ними.

– формування основ умінь і навичок компетентно використовувати зазначені знання в навчальній, науково-дослідній і практичній професійній діяльності, насамперед і головним чином, – у наданні діагностичної, психотерапевтичної, консультативної допомоги.

Програма вивчення навчальної дисципліни *«Психологічний супровід сім'ї з хворою дитиною»* складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки *магістр* спеціальності 053 *«Психологія»*

Завдання вивчення дисципліни:

Сформувати компетентності, які забезпечують здатності:

- застосовувати знання у практичних ситуаціях психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною;
- проводити наукові дослідження в галузі психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною на відповідному рівні;
- генерувати нові ідеї та приймати обґрунтовані рішення (креативність) в процесі пошуку методів та засобів надання психологічної допомоги в рамках психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною;
- виявляти, ставити і вирішувати психологічні проблеми в напрямі психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною;
- цінувати й поважати різноманітність і мультикультурність;
- діяти на основі морально-етичних міркувань (мотивів);
- діяти соціально відповідально та свідомо;
- мотивувати людей і рухатися до спільної мети;
- розробляти проекти в напрямі психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною та керувати ними;
- надавати консультаційно-психологічну, психокорекційну, психотерапевтичну допомогу в напрямі психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною;
- приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, зокрема, в екстремальних і кризових, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

В результаті вивчення дисципліни студент має:

Сформувати такі загальні компетентності (далі – ЗК), спеціальні компетентності (далі – СК), досягти таких програмних результатів (далі – ПР):

Базову професійну компетентність магістра психології, зокрема, клінічної та реабілітаційної:
Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності в галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї та приймати обґрунтовані рішення (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити і вирішувати психологічні проблеми, які виникають в членів сім'ї з хворою дитиною.

ЗК6. Здатність діяти на основі морально-етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК8. Здатність мотивувати людей і рухатися до спільної мети.

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.

СК3. Обирати і застосувати доказові методики і техніки в процесі психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.

СК4. Здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну, профілактично-просвітницьку) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

ПР, визначених Стандартом вищої освіти спеціальності 053 Психологія:

ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел з психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Складати та реалізувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

З ОП «Клінічна та реабілітаційна психологія», ОР – магістр: ПР18. Виявляти та диференціювати проблеми збереження і відновлення психічного здоров'я та психологічного благополуччя.

3. Програма навчальної дисципліни «Психологічний супровід сім'ї з хворою дитиною»

Змістовий модуль 1. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї З ХВОРОЮ ДИТИНОЮ

Тема 1. Психологічний супровід сім'ї з хворою дитиною, як напрям психологічної допомоги.

Предмет психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. Методи психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. Принципи психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. З історії становлення та розвитку психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. Історичні аспекти розвитку проблеми сім'ї, яка виховує аномальну дитину.

Тема 2. Особливості сім'ї з хворою дитиною.

Психологічні особливості дітей з важкими порушеннями в розвитку і їх вплив на психіку батьків. Труднощі в сім'ї з дитиною, яка страждає затримкою розумового розвитку. Діти, які страждають важкими порушеннями при дитячому церебральному паралічі. Особливості сім'ї з дитиною з особливими потребами. Сім'я з хворою дитиною, яка страждає психічними порушеннями. Сім'я з хворою дитиною, яка страждає соматичними розладами. Рівні деформації сім'ї, яка виховує дитину з аномальним розвитком.

Тема 3. Методи дослідження сім'ї з хворою дитиною.

Використання методики СМОЛ в психологічному дослідженні сім'ї з хворою дитиною. Способи дослідження нервово-психічної стійкості. Особистісні опитувальники в дослідженні сім'ї з хворою дитиною. Місце проєктивних методик в дослідженні сім'ї з хворою дитиною. Методика PARI та особливості її застосування в сім'ї з хворою дитиною. Основні напрями діагностики батьківсько-дитячої взаємодії.

Тема 4. Моделі виховання в сім'ї з хворою дитиною.

Місце сім'ї у процесі формування особистості дитини. Стилі материнського спілкування з дитиною. Гіперопіка у сім'ї з хворою дитиною. Місце «Культу хвороби» у сім'ї з хворою дитиною. Заперечення дитини та його наслідки. Авторитарний стиль виховання дитини. Ліберальний стиль виховання дитини. Демократичний стиль виховання хворої дитини.

Тема 5. Особливості психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.

Методи психолого-педагогічної корекції. Способи формування адекватної взаємодії між матір'ю та дитиною. Методи роботи з сім'єю в якій є хвора дитина. Моделі психотерапії батьків хворої дитини. Алгоритми консультування сім'ї з хворою дитиною. Особливості консультування невротичних батьків. Особливості консультування психосоматичних батьків. Особливості роботи з авторитарними батьками.

Тема 6. Методи роботи з труднощами в адаптації до виховання хворої дитини.

Методи налагодження комунікації в сім'ї з хворою дитиною. Способи зняття психоемоційної напруги. Шляхи підвищення емоційної компетентності батьків з хворою дитиною. Проблеми здорової дитини у сім'ї з хворою дитиною. Методи корекційної роботи з батьками, які виховують хвору дитину. Шляхи адаптації сім'ї до виховання хворої дитини.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна і заочна форми			
	Усього	В тому числі		
Лекції		Семінарські заняття	Самостійна робота	
1	2	3	4	5

Модуль 1 Змістовий модуль 1

Денна форма навчання

Тема 1. Психологічний супровід сім'ї з хворою дитиною, як напрям психологічної допомоги.	8		2	6
Тема 2. Особливості сім'ї з хворою дитиною.	16	4	4	8
Тема 3. Методи дослідження сім'ї з хворою дитиною.	12	2	2	8
Тема 4. Моделі виховання в сім'ї з хворою дитиною.	10	2	2	6
Тема 5. Особливості психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.	20	4	4	12
Тема 6. Методи роботи з труднощами в адаптації до виховання хворої дитини.	24		4	20
Всього годин	90	12	18	60

Заочна форма навчання

Тема 1. Психологічний супровід сім'ї з хворою дитиною, як напрям психологічної допомоги.	5			5
Тема 2. Особливості сім'ї з хворою дитиною.	15	4	1	10
Тема 3. Методи дослідження сім'ї з хворою дитиною.	20	2	1	15
Тема 4. Моделі виховання в сім'ї з хворою дитиною.	10		1	10
Тема 5. Особливості психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.	30		1	30
Тема 6. Методи роботи з труднощами в адаптації до виховання хворої дитини.	10			10
Всього годин	90	6	4	80

5. Теми семінарських занять для денної форми навчання

№ з/п	Назви тем	Кількість годин
1	<p style="text-align: center;">Психологічний супровід сім'ї з хворою дитиною, як напрям психологічної допомоги.</p> <p>Предмет психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. Методи психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. Принципи психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. З історії становлення та розвитку психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. Історичні аспекти розвитку проблеми сім'ї, яка виховує аномальну дитину.</p>	2
2	<p style="text-align: center;">Особливості сім'ї з хворою дитиною.</p> <p>Психологічні особливості дітей з важкими порушеннями в розвитку і їх вплив на психіку батьків. Труднощі в сім'ї з дитиною, яка страждає затримкою розумового розвитку. Діти, які страждають важкими порушеннями при дитячому церебральному паралічі. Особливості сім'ї з дитиною з особливими потребами. Сім'я з хворою дитиною, яка страждає психічними порушеннями. Сім'я з хворою дитиною, яка страждає соматичними розладами. Рівні деформації сім'ї, яка виховує дитину з аномальним розвитком.</p>	4
3	<p style="text-align: center;">Методи дослідження сім'ї з хворою дитиною.</p> <p>Використання методики СМОЛ в психологічному дослідженні сім'ї з хворою дитиною. Способи дослідження нервово-психічної стійкості. Особистісні опитувальники в дослідженні сім'ї з хворою дитиною. Місце проєктивних методик в дослідженні сім'ї з хворою дитиною. Методика PARI та особливості її застосування в сім'ї з хворою дитиною. Основні напрями діагностики батьківсько-дитячої взаємодії.</p>	2

	<p>Особливості психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.</p> <p>Методи психолого-педагогічної корекції. Способи формування адекватної взаємодії між матір'ю та дитиною. Методи роботи з сім'єю в якій є хвора дитина. Моделі психотерапії батьків хворої дитини. Алгоритми консультування сім'ї з хворою дитиною. Особливості консультування невротичних батьків. Особливості консультування психосоматичних батьків. Особливості роботи з авторитарними батьками.</p>	1
	РАЗОМ	4

8. Самостійна робота для денної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Психологічний супровід сім'ї з хворою дитиною, як напрям психологічної допомоги.</p> <p>Методи психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. Принципи психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. З історії становлення та розвитку психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.</p>	6
2	<p>Особливості сім'ї з хворою дитиною.</p> <p>Діти, які страждають важкими порушеннями при дитячому церебральному паралічі. Особливості сім'ї з дитиною з особливими потребами. Сім'я з хворою дитиною, яка страждає психічними порушеннями. Сім'я з хворою дитиною, яка страждає соматичними розладами.</p>	10
3	<p>Методи дослідження сім'ї з хворою дитиною.</p> <p>Місце проєктивних методик в дослідженні сім'ї з хворою дитиною. Методика PARI та особливості її застосування в сім'ї з хворою дитиною.</p>	10
4	<p>Моделі виховання в сім'ї з хворою дитиною.</p> <p>Місце сім'ї у процесі формування особистості дитини. Стилї материнського спілкування з дитиною.</p>	6
5	<p>Особливості психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.</p> <p>Методи психолого-педагогічної корекції. Способи формування адекватної взаємодії між матір'ю та дитиною. Методи роботи з сім'єю в якій є хвора дитина.</p>	6
6	<p>Методи роботи з труднощами в адаптації до виховання хворої дитини.</p> <p>Методи налагодження комунікації в сім'ї з хворою дитиною. Способи зняття психоемоційної напруги. Шляхи підвищення емоційної компетентності батьків з хворою дитиною. Проблеми здорової дитини у сім'ї з хворою дитиною. Методи корекційної роботи з батьками, які виховують хвору дитину. Шляхи адаптації сім'ї до виховання хворої дитини.</p>	22
	РАЗОМ	60

Самостійна робота для заочної форми навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Психологічний супровід сім'ї з хворою дитиною, як напрям психологічної допомоги.</p> <p>Методи психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. Принципи психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. З історії становлення та розвитку психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.</p>	5
2	Особливості сім'ї з хворою дитиною.	10

	Діти, які страждають важкими порушеннями при дитячому церебральному паралічі. Особливості сім'ї з дитиною з особливими потребами. Сім'я з хворою дитиною, яка страждає психічними порушеннями. Сім'я з хворою дитиною, яка страждає соматичними розладами.	
3	Методи дослідження сім'ї з хворою дитиною. Місце проєктивних методик в дослідженні сім'ї з хворою дитиною. Методика PARI та особливості її застосування в сім'ї з хворою дитиною.	15
4	Моделі виховання в сім'ї з хворою дитиною. Місце сім'ї у процесі формування особистості дитини. Стилї материнського спілкування з дитиною.	10
5	Особливості психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною. Методи психолого-педагогічної корекції. Способи формування адекватної взаємодії між матір'ю та дитиною. Методи роботи з сім'єю в якій є хвора дитина.	30
6	Методи роботи з труднощами в адаптації до виховання хворої дитини. Методи налагодження комунікації в сім'ї з хворою дитиною. Способи зняття психоемоційної напруги. Шляхи підвищення емоційної компетентності батьків з хворою дитиною. Проблеми здорової дитини у сім'ї з хворою дитиною. Методи корекційної роботи з батьками, які виховують хвору дитину. Шляхи адаптації сім'ї до виховання хворої дитини.	10
	РАЗОМ	80

9. Індивідуальні завдання

Є однією з форм організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. Виконуються студентами під керівництвом викладача. Індивідуальні завдання даються студентам в терміни, передбачені робочою навчальною програмою. Виконання індивідуальних завдань має сприяти виявленню, актуалізації та розвитку креативності студентів, поглибленню, концептуальному узагальненню та закріпленню знань і вмінь, яких вони набувають у процесі навчання.

Індивідуальні завдання виконуються самостійно і не входять до тижневого аудиторного навантаження студентів. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях, графік яких розробляється і затверджується завідувачем кафедри на початку семестру.

Індивідуальні завдання з психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною це: курсові й дипломні розробки (магістерські дисертації), написання рефератів, есе, аналіз проблемних ситуацій, пов'язаних із наданням психологічної допомоги в напрямі психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною, підготовка результатів власних досліджень до виступів на конференціях, розробка планів психокорекційних, терапевтичних бесід, моделей допомоги в рамках психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною тощо.

10. Методи навчання

Це впорядковані способи спільної пізнавальної діяльності викладачів і студентів, спрямовані на ефективне виконання навчальних завдань. Базисними методами навчання в процесі вивчення дисципліни «психологічний супровід сім'ї з хворою дитиною» є: 1) передача викладачем студентам знань, пізнавальних умінь і навичок; 2) учіння – активна пізнавальна діяльність студентів.

Загальні методи навчання – це полівекторний і багатовимірний педагогічний феномен, основними аспектами якого є:

- гносеологічний (відповідність фундаментальним законам пізнання);
- логіко-змістовий (структурування навчального матеріалу відповідно до законів формальної логіки);

- психологічний (врахування психологічних механізмів пізнання);
- педагогічний (використання ефективних засобів досягнення мети навчання)

Класифікація методів вивчення дисципліни «Психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною»:

Догматичний – одержання знань в готовому вигляді.

Дослідницький – здобування знань за допомогою спостережень, дослідів, вимірювань на основі самостійного висунування гіпотез, знаходження вихідних даних, прогнозування результатів.

Евристичний – засвоєння знань, умінь, навичок шляхом інтелектуального пошуку, креативного підходу.

Метод стимулювання інтересу до навчання – пізнавальні методи ігрового характеру, дискусії з цікавих питань, цікавий емпірично-ілюстративний матеріал.

Метод стимулювання відповідальності – переконування, об'єктивна та оптимальна вимогливість з педагогічно доцільним використанням аверсивних методів та заохочень.

Метод усного контролю і самоконтролю – усна індивідуальна і фронтальна перевірка знань, інтелектуальних навичок; самоорганізація, самоконтроль, самоперевірка.

Метод письмового контролю і самоконтролю – контрольні письмові роботи, письмові заліки, програмований контроль, письмовий самоконтроль.

Пояснювально-ілюстративний – пізнавально-діяльнісна взаємодія викладача і студентів, яка полягає в тому, що педагог повідомляє готову інформацію різними методами з використанням демонстрацій, а студенти сприймають, осмислюють, запам'ятовують і відтворюють її.

Проблемний виклад – студенти залучаються до пізнавальної діяльності в умовах вербального навчання, коли викладач ставить проблему, показує шляхи її вирішення, а студенти слідкують за ходом його думки, міркують, емоційно реагують, що включає їх в атмосферу науково-доказово-пошукового мислення.

Репродуктивний метод – сприяє формуванню знань (завдяки заучуванню), умінь і навичок (завдяки системі вправ); управлінська діяльність викладача в цьому процесі полягає в доборі необхідних інструкцій, алгоритмів, завдань, що забезпечує багаторазове відтворення знань та вмінь за зразком.

Частково-пошуковий (частково-евристичний) метод – використовується для підготовки студентів до самостійного розв'язання пізнавальних задач, здійснення окремих кроків у вирішенні проблем, проходження окремих етапів дослідження.

11. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студентів щодо конкретної пізнавальної роботи. Здійснюється у форму опитування на семінарських заняттях, письмових контрольних робіт, письмових залікових завдань.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку з навчальної дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом.

Під час семестрового контролю враховуються результати оцінок всіх видів навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів.

Засоби діагностики успішності навчання:

- усні опитування на семінарських заняттях;
- письмова контрольна робота;
- письмове залікове завдання.

Критерії оцінювання знань студентів

В основу системи оцінювання знань студентів із навчальної дисципліни «Психологічний супровід сім'ї з хворою дитиною» закладені наступні критерії:

- 1) повнота знань – вичерпна достатність у відтворенні інформації щодо змісту навчальної

дисципліни;

2) адекватність знань – їх правильність, відповідність теоретико-методологічним основам психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною;

3) усвідомленість (осмисленість) знань – розуміння смислу інформації по навчальній дисципліні та вміння його вербалізувати.

Виходячи з цього, оцінка «**відмінно**» ставиться за наявність у студента вичерпних і правильних знань щодо головних проблем психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною, розгляду яких були присвячені лекційні та семінарські заняття. При цьому знання повинні бути осмисленими, що проявляється у повноті та адекватності їх пояснення.

Оцінка «**добре**» ставиться за наявність у студента знань щодо більшості тем по навчальній дисципліні, які передбачені навчальною програмою. При цьому знання характеризуються адекватністю, але є частково усвідомленими (студент по формі відповідає правильно, а пояснити смисл може не завжди).

Оцінка «**задовільно**» ставиться за наявність у студента фрагментарних знань навчальної дисципліни, які при цьому не завжди точно ним розуміються і недостатньо повно вербалізуються.

Оцінка «**незадовільно**» ставиться за відсутність у студента знань щодо психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною або ж за наявність часткових знань, які він неправильно розуміє і неправильно трактує.

Завдання 1. Розробити план консультування сім'ї з хворою дитиною

1. План бесіди відображає типові (характерні) проблеми членів сім'ї з хворою дитиною.
2. План бесіди спрямований на пошук і знаходження ресурсу клієнтів для адаптації до виховання хворої дитини.
3. План бесіди включає методи самопомоги членам сім'ї з хворою дитиною.

Критерії оцінки завдання 1:

Відмінно (9-10 балів) – план бесіди передбачає врахування усіх критеріїв; наявність презентації і представлення на занятті.

Добре (7-8 балів) – план бесіди передбачає врахування усіх критеріїв; наявність презентації і представлення відсутнє.

Задовільно (5-6 балів) – план бесіди не передбачає усіх критеріїв; презентація із помилками; представлення відсутнє.

Незадовільно (3-4 бали) – план бесіди передбачає врахування одного критерія, презентація відсутня.

Завдання 2. Розробити план психокорекційної бесіди з мамою в якій порушена взаємодія з дитиною:

1. План бесіди відображає типові (характерні) переживання матері в якій порушена взаємодія з хворою дитиною.

2. План бесіди спрямований на пошук і знаходження ресурсів, які допоможуть налагодити взаємодію з хворою дитиною.

3. План бесіди включає технології психологічної підтримки матері хворої дитини.

Критерії оцінки до завдання 2:

Відмінно (9-10 балів) – план бесіди передбачає врахування усіх критеріїв; наявність презентації і представлення на занятті.

Добре (7-8 балів) – план бесіди передбачає врахування усіх критеріїв; наявність презентації і представлення відсутнє.

Задовільно (5-6 балів) – план бесіди не передбачає усіх критеріїв; презентація із помилками; представлення відсутнє.

Незадовільно (3-4 бали) – план бесіди передбачає урахування одного критерія, презентація відсутня.

Завдання 3. Обґрунтувати метод психологічної допомоги сім'ї з хворою дитиною:

1. Висвітлено сутнісний зміст методу психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.

2. Розкрито психопрофілактичний, психокорекційний та психотерапевтичний потенціал методу супроводу сім'ї з хворою дитиною.

3. Аналітично описано 1-3 приклади успішного клінічно-психологічного та реабілітаційно-психологічного застосування методу психологічної допомоги сім'ї з хворою дитиною.

Критерії оцінки до завдання 3:

Відмінно (22-25 балів) – визначення містить правильний, достатньо повний і систематизований виклад усіх складових завдання; представлено змістовну презентацію;

Добре (18-21 балів) – визначення загалом правильне, розлоге й систематизоване, але йому притаманні незначні упущення, невідповідності й неточності; зроблено презентацію;

Задовільно (14-17 балів) – змістова основа визначення правильна, але воно спрощене й звужене; презентація відсутня;

Незадовільно (10-13 балів) – ключові клінічно-психологічні та реабілітаційно-психологічні позиції окреслено фрагментарно, поверхово, хаотично; презентація відсутня.

Завдання 4. Розробка тренінгового заняття для батьків, які виховують хвору дитину:

1. Основа («каркас») моделі – описано психологічні труднощі батьків, які виховують хвору дитину.

2. Висвітлено основний зміст психотерапевтичної роботи з батьками, які зустрілися з труднощами у вихованні хворої дитини.

3. Висвітлено основний зміст психокорекційної та психотерапевтичної роботи хворою дитиною.

Критерії оцінки до завдання 4:

Відмінно (9-10 балів) – належним чином розроблено і репрезентовано усі складові моделі;

Добре (7-8 балів) – розробленій моделі притаманні окремі упущення й неточності;

Задовільно (5-6 балів) – розроблено модель із 2 критеріями із неточностями;

Незадовільно (3-4 бали) – розроблено модель із 1 критерієм.

Завдання 5. Написати реферат про напрям психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною:

1. Висвітлено сутнісний зміст напрямку психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.

2. Доведено наукове підґрунтя напрямку психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.

3. Наведено приклади ефективності методів напрямку в процесі психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.

Критерії оцінки до завдання 5:

Відмінно (13-15 балів) – змістовно висвітлено сутнісний зміст напрямку психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною, доведено наукове підґрунтя психотерапевтичного напрямку та підходу, наведено приклади ефективності методів напрямку в процесі психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною, зроблено презентацію на занятті;

Добре (10-12 балів) – загалом правильно висвітлено сутнісний зміст напрямку психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною, доведено наукове підґрунтя психотерапевтичного напрямку та підходу, наведено приклади ефективності методів напрямку в процесі психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною, зроблено презентацію на занятті;

Задовільно (7-9 балів) – завдання виконано фрагментарно, поверхово; презентацію на занятті не зроблено;

Незадовільно (4-6 балів) – текст реферату не відповідає загальним вимогам до дискурсу такого рівня; презентацію на занятті не зроблено.

Завдання 6. Підсумкове тестування.

Підсумкове тестування передбачає 40 тестових завдань із одним варіантом правильної відповіді кожне.

Критерії оцінки підсумкового тестування:

Відмінно – 86-100% тестових завдань виконано правильно;

Добре – 70-85% тестових завдань виконано правильно;

Задовільно – 55-69% тестових завдань виконано правильно.

Максимальна (найвища) оцінка, яку студент може заробити протягом семестру, – 100 балів.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Участь у семінарських заняттях (за заняття по 1 балу кожне) – 5 балів

Модуль I								
навчальна (аудиторна) робота								
змістовий модуль 1								
T1-6	T 2	T 3	T4	T5	T6	Підсумковий контроль	сума	залік
15 балів за самостійне вивчення додаткових питань на семінарські заняття (тези).	10 балів за розробку плану консультування сім'ї з хворою дитиною.	25 балів за обґрунтування методу психологічної допомоги сім'ї з хворою дитиною.	10 балів за розробку плану психокорекційної бесіди з мамою в якої порушена взаємодія з дитиною.	10 балів за розробку тренінгового заняття для батьків, які виховують хвору дитину.	15 балів за реферат про напрям психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.	10 балів за тест.	100	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
80–89	B	добре	
70–79	C	задовільно	
60–69	D		
50–59	E		

26–49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Інструменти, обладнання, програмне забезпечення

Навчальна дисципліна «Психологічний супровід сім'ї з хворою дитиною» передбачає використання мультимедійного обладнання (комп'ютер, проектор).

14. Методичне забезпечення

ОСНОВНА (БАЗОВА) НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА ЛІТЕРАТУРА

до всіх тем:

1. Алексеева Л. С. Семейная психотерапия в центре психологопедагогической помощи : [науч.-метод. пособ.] / Л. С. Алексеева, В. Ю. Меновщиков. – М. : НИИ семьи, 1998. – 112 с.
2. Ахиллес И. Моя сестра с ограниченными возможностями /И. Ахиллес, К. Шлие ; пер. с нем. Г.С. Шипицына. – Минск, 1999. – 20 с.
3. Ветрила Т.Г. Успешное функционирование семейной системы как основа развития и становления гармоничной личности / Т.Г. Ветрила // Вестник психиатрии и психофармакотерапии. – 2008. – № 2 (14). – С. 27-31.
4. Висковатова Т П. Особенности субъектно-объектных отношений в социальном взаимодействии при аномальном развитии / Т. П. Висковатова, А. Л. Душка // Наука і освіта - Наука и образование - Science and education : [Науково-парктичний журнал Південнонаукового Центру АПН України]. – 01/2009 . – N1/2 . – С. 37-41.
5. Галецька І. І. Психологічні проблеми сім'ї з неповносправною дитиною / І. І. Галецька // Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – К., 2001 – Т. III, Ч. 3. – 256 с.
6. Григор'єв А. Проблема взаємин у родинах, де є діти з аномаліями розвитку / А. Григор'єв // Дефектологія. – К. : Педагогічна преса, 2004. – № 1. – С. 48.
7. Забабурина О.С. Психологическая помощь родителям в воспитании детей с нарушениями развития: Пособие для педагогов-психологов / О.С. Забабурина, О.В. Максименко, Е.А. Савина; под ред. Савиной Е.А., Максименко О.В. – М.: Владос, 2008. – 223 с.
8. Зак Д.Я. Психокоррекционная помощь семьям, воспитывающим ребенка с особыми жизненными потребностями. [Электронный ресурс] / Д.Я. Зак – Режим доступа: <http://конференция.com.ua/pages/view/681>.
9. Закрепина А. В. Педагогическая помощь семье в воспитании ребенка дошкольного возраста с умеренной умственной отсталостью / А. Закрепина //Дефектология. – 2004. – № 2. – С. 33-39.
10. Зіборова Л. Життя матері і дитини-інваліда в соціумі. Проблеми та шляхи їх розв'язання / Л. Зіборова // Соціальна політика і соціальна робота. – 1997. – № 2, 3 (3, 4). – С. 124-130.
11. Іванова І. Б. Соціально-психологічні проблеми дітей-інвалідів / І. Б. Іванова – К., 2000. – 83 с.
12. Карпа М. І. Особливості психосоціального розвитку сиблінгів дітей з психофізичними вадами : дис. ... кандидата психол. наук : 19.00.07 / Карпа Мар'яна Ігорівна. – К. 2007. – 214 с.
13. Кизимович О. С, Соціально-педагогічна та психологічна допомога дітям і молоді з особливими потребами та їхнім батькам / О. С. Кизимович, І. О. Ніжаца, Н. М. Герасимов // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2003. – № 33. – С. 103-109.

14. Кришталь В.В. Системная семейная психотерапия нарушенных здоровья семьи / В.В. Кришталь // Медицинская психология. – 2007. – Т. 1, № 2. – С. 3-8.
15. Кравцова А. Психологические аспекты нормализации: ребенок – семья – общество / А. Кравцова, А. Кукуруза // Вісник Харківського Національного Університету : Психологія. – 2002. – № 576. – 101 с.
16. Кукуруза Г. В. Аналіз дитячо-батьківських відносин як складова міждисциплінарної оцінки розвитку дітей в системі раннього втручання / Г. В. Кукуруза, Н. Г. Міхановська // Соціальна педіатрія : Зб. наук. праць. – К., Інтермед, 2005. – Вип. III. – С. 289-291.
17. Левченко И. Психологическая помощь семье, воспитывающей ребенка с отклонениями в развитии / И. Левченко, В. Ткачева – М.: Просвещение, 2005. – 72 с.
18. Луковкина А.Н. Особенности детско-родительских отношений в семье с ребенком с отклонением в развитии / А.Н. Луковкина // Современные проблемы психологии семьи: феномены, методы, концепции. – Изд-во АНО «ИПП», 2011. – 215 с.
19. Лукьянченко Н.В. Родительское отношение в семьях с ребенком, имеющим особенности развития / Н.В. Лукьянченко // Сборник тезисов участников второй всероссийской научно-практической конференции по психологии развития «Другое детство». – М., 2009. – 125 с.
20. Мамайчук И. И. Психолого-педагогическая помощь семье / И. И. Мамайчук, Л. А. Киреева. – Л., 1986.
21. Маркова М.В. До проблеми трансформації інституту сім'ї / М.В. Маркова // Міжнародний психіатричний, психотерапевтичний та психоаналітичний журнал. – 2007. – № 1. – С. 91-94.
22. Маркова М.В. О разработке комплексной системы медикопсихологической реабилитации семей, воспитывающих ребенка с нарушением психического развития / М.В. Маркова, Т.Г. Ветрила // Журнал психиатрии и медицинской психологии. – 2009. – № 2 (22). – С. 38-45.
23. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии / Е.М. Мастюкова, А.Г. Московкина. – М., 2004. – 560 с.
24. Островська К. Особливості психолого-педагогічної допомоги родині аутичної дитини / К. Островська // Деадаптована дитина: напрямки психотерапевтичної та психокорекційної допомоги : матеріали обл. наук.-практ. конференції. – Львів, 2004. – 32 с.
25. Оклей-Проданюк О.В. Організація роботи практичного психолога з сім'ями дітей в закладах інтернатного типу / О.В. Оклей-Проданюк, С.І. Собкова // Науково-методичний вісник. Випуск 6 "Психологічна служба" / [укл. Романовська Д.Д., Собкова С.І.]. – Чернівці: Технодрук, 2008. – С. 185-186
26. Панок В. Основи практичної психології: Підручник / Панок В., Титаренко Т., Чепелева Н. та ін. – К.: Либідь, 1999. – 536 с.
27. Прокопчук С.М. "Школа життєвої компетентності" для батьків дітей з особливими потребами. [Електронний ресурс] / С.М. Прокопчук. Режим доступу: http://navigator.rv.ua/index.php?option=com_content&task
28. Психологічна допомога сім'ї : [посіб.] / Ред. Кісарчук З. Г. – К., 1998. – 181 с.
29. Радченко М. І. Особистісна саморегуляція дорослих у сім'ях з розумово відсталими дітьми-інвалідами : дис. ... кандидата психол. наук: 19.00.04 / Радченко М. І. – К, 2006. – 197 с.
30. Романовська Д.Д. Психологічний супровід процесу інтеграції у суспільство дітей з особливими потребами / Д.Д. Романовська // Психологічний та соціально-педагогічний супровід навчання і виховання "особливої дитини" у школі: метод. посібник / За ред. Д.Д. Романовської, С.І. Собкової. – Чернівці: Технодрук, 2009. – С. 104-109.
31. Романчук О. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей: практичне керівництво / О. Романчук. – Львів : Навчально-реабілітаційний центр „Джерело”, 2008 – 324 с.
32. Романчук О. Дорога любові / Олег Романчук. – Львів : Свічадо, 2001. – 121 с.

33. Романчук О. Неповносправна дитина в сім'ї та в суспільстві / Олег Романчук. – Львів : Літопис, 2008. 334с.
34. Словарь практического психолога / Сост. С. Ю. Головин. – С. 164.
35. Силяева Е.Г. Психология семейных отношений с основами семейного консультирования /Е.Г. Силяева. – М.: Академия, 2005. – 250 с.
36. Солодянкина О.В. Воспитание ребенка с ограниченными возможностями здоровья в семье [Практическое пособие] / Солодянкина О.В. – М. : АРКТИ, 2007. – 77 с. – (Серия «Коррекционная педагогика»).
37. Сорокин В.М. Содержание и динамика реакций родителей на факт рождения ребенка с отклонениями в развитии / В.М. Сорокин. – ВЕСТНИК ОГУ №5. – 2001. – 235 с.
38. Семья в психологической консультации / Под. ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина. – М.: Психология, 2009. – 144 с.
39. Соціально-педагогічна робота з батьками, що виховують дітей з особливими потребами: навчально-методичний посібник / Сост. Н.В. Заверико, Т.Г. Соловйова. – Запоріжжя: ПП "Тандем", 2008. – 53 с.
40. Титаренко Т. Дитина з особливими потребами та її життєвий світ: напрямки психологічного консультування / Т. Титаренко // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науковометодичний збірник / Ред. кол. Н. Софій (голова), І.Єрмаков (керівник авторського колективу і науковий редактор), та ін. – К.: Контекст, 2000. – 336 С.
41. Ткачева В.В. Система психологической помощи семьям, воспитывающим детей с отклонениями в развитии: автореф. на соискание уч. степени д-ра психол. наук: спец. 19.00.10 Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України 696 «Коррекционная психология» / В.В. Ткачева; Моск. гос. открытый пед. ун-им. М.А. Шолохова. – Н. Новгород, 2005. – 46 с.
42. Ткачева В.В. Психологическое изучение семей, воспитывающих детей с отклонениями в развитии /В.В. Ткачева. – М.: УМК "Психология" 2003.
43. Томпсон Л. Виховання дитини з розумовою вадою/ Ліз Томпсон ; пер. з англ. Раїси Кравченко. – К. : Сфера, 1997.
44. Тулегенова С.Ю. Психологический микроклимат в семье и особенности родительского отношения к детям с ограниченными психическими возможностями / С.Ю. Тулегенова, Г.К. Тулегенова, С.К. Кудайбергенова // Тезисы Второй всероссийской научной конференции «Психологические проблемы современной российской семьи» (25-27 октября 2005 г.). В 3-х частях. – 2 часть; под общ. ред. д-ра психол. наук В.К. Шабельникова и канд. психол. наук А.Г. Лидерса. – М.: 2005. – С. 261-263.
45. Филиппова Г.Г. Психология материнства: Учебное пособие / Г.Г. Филиппова. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 240 с.
46. Фюр Г. Запрещенное горе. Об ожиданиях и горе, связанных с ребенком, родившимся с особенностями развития / Гурли Фюр ; пер. с шведск. Т. Антончик. – Минск : ОО «БелАПДДиМИ», 2008. – 84 с.
47. Химко М. Дослідження психоемоційних та адаптаційних розладів батьків аутистичних дітей / М. Химко // Психологічні проблеми суспільства епохи трансформації : матеріали українсько-польської конференції. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 75 с.
48. Хмизова О.В. Організація психокорекційної роботи з батьками дітей з особливими потребами як складова цілісного процесу ранньої соціальної реабілітації / О.В. Хмизова, Н.В. Остапенко // Соціальна робота в Україні: теорія і практика науково-методичний журнал. – 2011. – № 3/4. – С. 203-211.
49. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений: Курс лекций / Л.Б. Шнейдер. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 512 с.

50. Эйдемиллер Э. Г. Психология и психотерапия семьи / Э. Г. Эйдемиллер, В. Юстицкис. – СПб. : Питер, 1999. – 656 с
51. Юн Г. Дети с отклонениями / Герда Юн. – Кишинев : Штиинца, 1987. – 176 с.
52. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психології. Активне соціально-психологічне навчання: Навч. посіб. – К., 2004. – С. 20-35.
53. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції : [навч. посіб.] / Т. С. Яценко. – К. : Либідь, 1996. – 264 с.
54. Boyce G. C. Child Characteristics, Family Demographics and Family Processes: Their Effects on the Stress Experienced by Families of Children with Disabilities / G. C. Boyce, D. Behl // Counseling Psychology Quarterly, 0951-5070. – December 1, 1991. – Vol. 4, Issue 4. – EBSCOhostPsycINFO Database.

Додаткова рекомендована навчально-методична і наукова література:

1. Григор'єв А. Проблема взаємин у родинах, де є діти з аномаліями розвитку / А. Григор'єв // Дефектологія. – К. : Педагогічна преса, 2004. – № 1.– С. 48.
2. Зіборова Л. Життя матері і дитини-інваліда в соціумі. Проблеми та шляхи їх розв'язання / Л. Зіборова // Соціальна політика і соціальна робота. – 1997. – № 2, 3 (3, 4). – С. 124-130.
3. Іванова І.Б. Соціально-психологічні проблеми дітей-інвалідів./ І.Іванова – Київ, 2000. – 83 с.
4. Ілляшенко Т. Д. Що означає підготувати дитину з гіперактивним розладом до шкільного навчання / Тамара Ілляшенко // Психолог дошкілля. – 2013. – № 6. – С. 4-7.
5. Ілляшенко Т. Д. Розвиваємо та навчаємо дитину. Психологічна допомога / Т. Д. Ілляшенко, М. В. Рождественська. – К. : Шкільний світ, 2014. – 96 с.
6. Карпа М. І. Особливості психоемоційних та рольових змін в сім'ї з неповносправною дитиною / М. І. Карпа // Проблеми загальної та педагогічної психології : Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – Київ, 2005. – Т. VII, вип. 4. – С. 133 – 140.
7. Карпа М. І. Характеристика емоційних взаємин між дітьми в сім'ї з неповносправною дитиною / М. І. Карпа // Наукові студії із соціальної та політичної психології. –Київ, 2006. – Вип. 14. – С. 59 – 73
8. Кизимович О. С. Соціально-педагогічна та психологічна допомога дітям і молоді з особливими потребами та їхнім батькам / О. С. Кизимович, І. О. Ніжаща, Н. М. Герасимов // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2003. – № 33. – С. 103-109.
- 9.Кравцова А. Психологические аспекты нормализации: ребенок – семья – общество / А. Кравцова, А. Кукуруза // Вісник Харківського Національного Університету. Психологія. – 2002. – № 576. – С. 101
10. Кравцова А. Игра не для забавы. Развивающие игры для детей от рождения до трех лет / А. Кравцова, А. Кукуруза, Н. Михановская. – Харьков : 65 Каравелла, 2003.
11. Левченко И. Психологическая помощь семье, воспитывающей ребенка с отклонениями в развитии / И. Левченко, В. Ткачева – М. : Просвещение, 2005. – 72 с.
12. Мамайчук И. И. Психолого-педагогическая помощь семье / И. И. Мамайчук, Л. А. Киреева. – Л.,1986.
13. Обухівська А. Г. Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі / Антоніна Обухівська, Тамара Ілляшенко, Тамара Жук. – К. : Шкільний світ, 2012. – 128 с. –
14. Психологічна допомога сім'ї : [посіб.] / Ред. Кісарчук З. Г. – К., 1998. – 181 с.
15. Романчук О. Гіперактивний розлад з дефіцитом уваги у дітей. Практичне керівництво / Олег Романчук. – Львів : Навчально-реабілітаційний центр „Джерело”, 2008 – 324 с.
16. Романчук О. Дорога любові / Олег Романчук. – Львів : Свічадо, 2001. – 121 с.
17. Романчук О. Неповносправна дитина в сім'ї та в суспільстві : [Практ. посіб.] / Олег Романчук. – Львів : Літопис, 2008 – 334 с.
- 18.Ткачева В. В. О некоторых проблемах семей, воспитывающих детей с отклонениями в развитии / В. В. Ткачева // Дефектология. – 1998. – № 4. – С. 3-9.

15. Рекомендована література

для підготовки до семінарських занять і самостійної роботи студентів денної і заочної

форм навчання:

Тема 1. Психологічний супровід сім'ї з хворою дитиною, як напрям психологічної допомоги.

1. Алексеева Л. С. Семейная психотерапия в центре психологопедагогической помощи : [науч.-метод. пособ.] / Л. С. Алексеева, В. Ю. Меновщиков. – М. : НИИ семьи, 1998. – 112 с.
2. Висковатова Т П. Особенности субъектно-объектных отношений в социальном взаимодействии при аномальном развитии / Т. П. Висковатова, А. Л. Душка // Наука і освіта - Наука и образование - Science and education : [Науково-парктичний журнал Південнонаукового Центру АПН України]. – 01/2009 . – N1/2 . – С. 37-41.
3. Галецька І. І. Психологічні проблеми сім'ї з неповносправною дитиною / І. І. Галецька // Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – К., 2001 – Т. III, Ч. 3. – 256 с.
4. Григор'єв А. Проблема взаємин у родинах, де є діти з аномаліями розвитку / А. Григор'єв // Дефектологія. – К. : Педагогічна преса, 2004. – № 1. – С. 48.
5. Забабурина О.С. Психологическая помощь родителям в воспитании детей с нарушениями развития: Пособие для педагогов-психологов / О.С. Забабурина, О.В. Максименко, Е.А. Савина; под ред. Савиной Е.А., Максименко О.В. – М.: Владос, 2008. – 223 с.
6. Зак Д.Я. Психокоррекционная помощь семьям, воспитывающим ребенка с особыми жизненными потребностями. [Электронный ресурс] / Д.Я. Зак – Режим доступа: <http://конференция.com.ua/pages/view/681>.
7. Закрепина А. В. Педагогическая помощь семье в воспитании ребенка дошкольного возраста с умеренной умственной отсталостью / А. Закрепина // Дефектология. – 2004. – № 2. – С. 33-39.
8. Левченко И. Психологическая помощь семье, воспитывающей ребенка с отклонениями в развитии / И. Левченко, В. Ткачева – М.: Просвещение, 2005. – 72 с.
9. Луковкина А.Н. Особенности детско-родительских отношений в семье с ребенком с отклонением в развитии / А.Н. Луковкина // Современные проблемы психологии семьи: феномены, методы, концепции. – Изд-во АНО «ИПП», 2011. – 215 с.
10. Лукьянченко Н.В. Родительское отношение в семьях с ребенком, имеющим особенности развития / Н.В. Лукьянченко // Сборник тезисов участников второй всероссийской научнопрактической конференции по психологии развития «Другое детство». – М., 2009. – 125 с.
11. Филиппова Г.Г. Психология материнства: Учебное пособие / Г.Г. Филиппова. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 240 с.
12. Фюр Г. Запрещенное горе. Об ожиданиях и горе, связанных с ребенком, родившимся с особенностями развития / Гурли Фюр ; пер. с шведск. Т. Антончик. – Минск : ОО «БелАПДДиМИ», 2008. – 84 с.

Тема 2. Особливості сім'ї з хворою дитиною.

1. Алексеева Л. С. Семейная психотерапия в центре психологопедагогической помощи : [науч.-метод. пособ.] / Л. С. Алексеева, В. Ю. Меновщиков. – М. : НИИ семьи, 1998. – 112 с.
2. Висковатова Т П. Особенности субъектно-объектных отношений в социальном взаимодействии при аномальном развитии / Т. П. Висковатова, А. Л. Душка // Наука і освіта - Наука и образование - Science and education : [Науково-парктичний журнал Південнонаукового Центру АПН України]. – 01/2009 . – N1/2 . – С. 37-41.
3. Галецька І. І. Психологічні проблеми сім'ї з неповносправною дитиною / І. І. Галецька // Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – К., 2001 – Т. III, Ч. 3. – 256 с.

4. Григор'єв А. Проблема взаємин у родинах, де є діти з аномаліями розвитку / А. Григор'єв // Дефектологія. – К. : Педагогічна преса, 2004. – № 1. – С. 48.
5. Забабурина О.С. Психологічна допомога батькам у вихованні дітей з порушеннями розвитку: Посібник для педагогів-психологів / О.С. Забабурина, О.В. Максименко, Е.А. Савина; под ред. Савиною Е.А., Максименко О.В. – М.: Владос, 2008. – 223 с.
6. Зак Д.Я. Психокорекційна допомога сім'ям, виховуючим дитину з особливими життєвими потребами. [Електронний ресурс] / Д.Я. Зак – Режим доступу: <http://конференція.com.ua/pages/view/681>.
7. Закрепина А. В. Педагогічна допомога сім'ї в вихованні дитини дошкільного віку з умереною умовною затримкою / А. Закрепина // Дефектологія. – 2004. – № 2. – С. 33-39.
8. Левченко І. Психологічна допомога сім'ї, виховуючій дитину з відхиленнями в розвитку / І. Левченко, В. Ткачова – М.: Просвіщення, 2005. – 72 с.
9. Луковкіна А.Н. Особливості дитячо-батьківських відносин в сім'ї з дитиною з відхиленням в розвитку / А.Н. Луковкіна // Сучасні проблеми психології сім'ї: феномени, методи, концепції. – Изд-во АНО «ІПП», 2011. – 215 с.
10. Лук'яниченко Н.В. Батьківське відношення в сім'ї з дитиною, яка має особливості розвитку / Н.В. Лук'яниченко // Збірник тезисів учасників другої всеросійської науково-практичної конференції по психології розвитку «Друге дитинство». – М., 2009. – 125 с.
11. Островська К. Особливості психолого-педагогічної допомоги родині аутичної дитини / К. Островська // Деадаптована дитина: напрямки психотерапевтичної та психокорекційної допомоги : матеріали обл. наук.-практ. конференції. – Львів, 2004. – 32 с.
12. Томпсон Л. Виховання дитини з розумовою вадою/ Ліз Томпсон ; пер. з англ. Раїси Кравченко. – К. : Сфера, 1997.
13. Тулегенова С.Ю. Психологічний мікроклімат в сім'ї та особливості батьківського відношення до дітей з обмеженими психічними можливостями / С.Ю. Тулегенова, Г.К. Тулегенова, С.К. Кудайбергенова // Тезиси Другої всеросійської наукової конференції «Психологічні проблеми сучасної російської сім'ї» (25-27 жовтня 2005 г.). В 3-х частинах. – 2 частина; под общ. ред. д-ра психол. наук В.К. Шабельнікова та канд. психол. наук А.Г. Лідерса. – М.: 2005. – С. 261-263.
14. Филиппова Г.Г. Психологія материнства: Учебне посібник / Г.Г. Филиппова. – М.: Изд-во Інституту Психотерапії, 2002. – 240 с.
15. Фюр Г. Запрешене горе. Об очікуваннях та горі, пов'язаних з дитиною, народившимся з особливостями розвитку / Гурлі Фюр ; пер. з шведск. Т. Антончик. – Минск : ОО «БелАПДІиМІ», 2008. – 84 с.

Тема 3. Методи дослідження сім'ї з хворою дитиною.

1. Алексеева Л. С. Семейная психотерапия в центре психологопедагогической помощи : [науч.-метод. пособ.] / Л. С. Алексеева, В. Ю. Меновщиков. – М. : НИИ семьи, 1998. – 112 с.
2. Висковатова Т П. Особливості суб'єктно-об'єктних відносин в соціальному взаємодії при аномальному розвитку / Т. П. Висковатова, А. Л. Душка // Наука і освіта - Наука і освіта - Science and education : [Науково-парктичний журнал Південнонаукового Центру АПН України]. – 01/2009 . – N1/2 . – С. 37-41.
3. Галецька І. І. Психологічні проблеми сім'ї з неповносправною дитиною / І. І. Галецька // Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. С. Д. Максименка. – К., 2001 – Т. III, Ч. 3. – 256 с.
4. Григор'єв А. Проблема взаємин у родинах, де є діти з аномаліями розвитку / А. Григор'єв // Дефектологія. – К. : Педагогічна преса, 2004. – № 1. – С. 48.

5. Забабурина О.С. Психологическая помощь родителям в воспитании детей с нарушениями развития: Пособие для педагогов-психологов / О.С. Забабурина, О.В. Максименко, Е.А. Савина; под ред. Савиной Е.А., Максименко О.В. – М.: Владос, 2008. – 223 с.
6. Зак Д.Я. Психокоррекционная помощь семьям, воспитывающим ребенка с особыми жизненными потребностями. [Электронный ресурс] / Д.Я. Зак – Режим доступа: <http://конференция.com.ua/pages/view/681>.
7. Закрепина А. В. Педагогическая помощь семье в воспитании ребенка дошкольного возраста с умеренной умственной отсталостью / А. Закрепина // Дефектология. – 2004. – № 2. – С. 33-39.
8. Левченко И. Психологическая помощь семье, воспитывающей ребенка с отклонениями в развитии / И. Левченко, В. Ткачева – М.: Просвещение, 2005. – 72 с.
9. Луковкина А.Н. Особенности детско-родительских отношений в семье с ребенком с отклонением в развитии / А.Н. Луковкина // Современные проблемы психологии семьи: феномены, методы, концепции. – Изд-во АНО «ИПП», 2011. – 215 с.
10. Лукьянченко Н.В. Родительское отношение в семьях с ребенком, имеющим особенности развития / Н.В. Лукьянченко // Сборник тезисов участников второй всероссийской научно-практической конференции по психологии развития «Другое детство». – М., 2009. – 125 с.
11. Островська К. Особливості психолого-педагогічної допомоги родині аутичної дитини / К. Островська // Деадаптована дитина: напрямки психотерапевтичної та психокорекційної допомоги : матеріали обл. наук.-практ. конференції. – Львів, 2004. – 32 с.
12. Томпсон Л. Виховання дитини з розумовою вадою/ Ліз Томпсон ; пер. з англ. Раїси Кравченко. – К. : Сфера, 1997.
13. Тулегенова С.Ю. Психологический микроклимат в семье и особенности родительского отношения к детям с ограниченными психическими возможностями / С.Ю. Тулегенова, Г.К. Тулегенова, С.К. Кудайбергенова // Тезисы Второй всероссийской научной конференции «Психологические проблемы современной российской семьи» (25-27 октября 2005 г.). В 3-х частях. – 2 часть; под общ. ред. д-ра психол. наук В.К. Шабельникова и канд. психол. наук А.Г. Лидерса. – М.: 2005. – С. 261-263.
14. Филиппова Г.Г. Психология материнства: Учебное пособие / Г.Г. Филиппова. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 240 с.
15. Фюр Г. Запрещенное горе. Об ожиданиях и горе, связанных с ребенком, родившимся с особенностями развития / Гурли Фюр ; пер. с шведск. Т. Антончик. – Минск : ОО «БелАПДИиМИ», 2008. – 84 с.

Тема 4. Моделі виховання в сім'ї з хворою дитиною.

1. Алексеева Л. С. Семейная психотерапия в центре психологопедагогической помощи : [науч.-метод. пособ.] / Л. С. Алексеева, В. Ю. Меновщиков. – М. : НИИ семьи, 1998. – 112 с.
2. Григор'єв А. Проблема взаємин у родинах, де є діти з аномаліями розвитку / А. Григор'єв // Дефектологія. – К. : Педагогічна преса, 2004. – № 1. – С. 48.
3. Кришталь В.В. Системная семейная психотерапия нарушений здоровья семьи / В.В. Кришталь // Медицинская психология. – 2007. – Т. 1, № 2. – С. 3-8.
4. Луковкина А.Н. Особенности детско-родительских отношений в семье с ребенком с отклонением в развитии / А.Н. Луковкина // Современные проблемы психологии семьи: феномены, методы, концепции. – Изд-во АНО «ИПП», 2011. – 215 с.
5. Лукьянченко Н.В. Родительское отношение в семьях с ребенком, имеющим особенности развития / Н.В. Лукьянченко // Сборник тезисов участников второй всероссийской

- научнопрактической конференции по психологии развития «Другое детство». – М., 2009. – 125 с.
6. Психологічна допомога сім'ї : [посіб.] / Ред. Кісарчук З. Г. – К., 1998. – 181 с.
  7. Семья в психологической консультации / Под. ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина. – М.: Психология, 2009. – 144 с.
  8. Ткачева В.В. Психологическое изучение семей, воспитывающих детей с отклонениями в развитии / В.В. Ткачева. – М.: УМК "Психология" 2003.
  9. Тулегенова С.Ю. Психологический микроклимат в семье и особенности родительского отношения к детям с ограниченными психическими возможностями / С.Ю. Тулегенова, Г.К. Тулегенова, С.К. Кудайбергенова // Тезисы Второй всероссийской научной конференции «Психологические проблемы современной российской семьи» (25-27 октября 2005 г.). В 3-х частях. – 2 часть; под общ. ред. д-ра психол. наук В.К. Шабельникова и канд. психол. наук А.Г. Лидерса. – М.: 2005. – С. 261-263.
  10. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений: Курс лекций / Л.Б. Шнейдер. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 512 с.
- II.* Эйдемиллер Э. Г. Психология и психотерапия семьи / Э. Г. Эйдемиллер, В. Юстицкис. – СПб. : Питер, 1999. – 656 с.

Тема 5. Особливості психологічного супроводу сім'ї з хворою дитиною.

1. Алексеева Л. С. Семейная психотерапия в центре психологопедагогической помощи : [науч.-метод. пособ.] / Л. С. Алексеева, В. Ю. Меновщиков. – М. : НИИ семьи, 1998. – 112 с.
2. Григор'єв А. Проблема взаємин у родинах, де є діти з аномаліями розвитку / А. Григор'єв // Дефектологія. – К. : Педагогічна преса, 2004. – № 1. – С. 48.
3. Кришталь В.В. Системная семейная психотерапия нарушений здоровья семьи / В.В. Кришталь // Медицинская психология. – 2007. – Т. 1, № 2. – С. 3-8.
4. Луковкина А.Н. Особенности детско-родительских отношений в семье с ребенком с отклонением в развитии / А.Н. Луковкина // Современные проблемы психологии семьи: феномены, методы, концепции. – Изд-во АНО «ИПП», 2011. – 215 с.
5. Лукьянченко Н.В. Родительское отношение в семьях с ребенком, имеющим особенности развития / Н.В. Лукьянченко // Сборник тезисов участников второй всероссийской научнопрактической конференции по психологии развития «Другое детство». – М., 2009. – 125 с.
6. Психологічна допомога сім'ї : [посіб.] / Ред. Кісарчук З. Г. – К., 1998. – 181 с.
7. Семья в психологической консультации / Под. ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина. – М.: Психология, 2009. – 144 с.
8. Ткачева В.В. Психологическое изучение семей, воспитывающих детей с отклонениями в развитии / В.В. Ткачева. – М.: УМК "Психология" 2003.
9. Тулегенова С.Ю. Психологический микроклимат в семье и особенности родительского отношения к детям с ограниченными психическими возможностями / С.Ю. Тулегенова, Г.К. Тулегенова, С.К. Кудайбергенова // Тезисы Второй всероссийской научной конференции «Психологические проблемы современной российской семьи» (25-27 октября 2005 г.). В 3-х частях. – 2 часть; под общ. ред. д-ра психол. наук В.К. Шабельникова и канд. психол. наук А.Г. Лидерса. – М.: 2005. – С. 261-263.
10. Хмизова О.В. Організація психокорекційної роботи з батьками дітей з особливими потребами як складова цілісного процесу ранньої соціальної реабілітації / О.В. Хмизова, Н.В. Остапенко // Соціальна робота в Україні: теорія і практика науково-методичний журнал. – 2011. – № 3/4. – С. 203-211.

11. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений: Курс лекций / Л.Б. Шнейдер. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 512 с.
12. Эйдемиллер Э. Г. Психология и психотерапия семьи / Э. Г. Эйдемиллер, В. Юстицкис. – СПб. : Питер, 1999. – 656 с.
13. Юн Г. Дети с отклонениями / Герда Юн. – Кишинев : Штиинца, 1987. – 176 с.
14. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психології. Активне соціально-психологічне навчання: Навч. посіб. – К., 2004. – С. 20-35.
15. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції : [навч. посіб.] / Т. С. Яценко. – К. : Либідь, 1996. – 264 с.

Тема 6. Методи роботи з труднощами в адаптації до виховання хворої дитини.

1. Алексеева Л. С. Семейная психотерапия в центре психологопедагогической помощи : [науч.-метод. пособ.] / Л. С. Алексеева, В. Ю. Меновщиков. – М. : НИИ семьи, 1998. – 112 с.
2. Григор'єв А. Проблема взаємин у родинах, де є діти з аномаліями розвитку / А. Григор'єв // Дефектологія. – К. : Педагогічна преса, 2004. – № 1. – С. 48.
3. Кришталь В.В. Системная семейная психотерапия нарушений здоровья семьи / В.В. Кришталь // Медицинская психология. – 2007. – Т. 1, № 2. – С. 3-8.
4. Луковкина А.Н. Особенности детско-родительских отношений в семье с ребенком с отклонением в развитии / А.Н. Луковкина // Современные проблемы психологии семьи: феномены, методы, концепции. – Изд-во АНО «ИПП», 2011. – 215 с.
5. Лукьянченко Н.В. Родительское отношение в семьях с ребенком, имеющим особенности развития / Н.В. Лукьянченко // Сборник тезисов участников второй всероссийской научнопрактической конференции по психологии развития «Другое детство». – М., 2009. – 125 с.
6. Психологічна допомога сім'ї : [посіб.] / Ред. Кісарчук З. Г. – К., 1998. – 181 с.
7. Семья в психологической консультации / Под. ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина. – М.: Психология, 2009. – 144 с.
8. Ткачева В.В. Психологическое изучение семей, воспитывающих детей с отклонениями в развитии / В.В. Ткачева. – М.: УМК "Психология" 2003.
9. Тулегенова С.Ю. Психологический микроклимат в семье и особенности родительского отношения к детям с ограниченными психическими возможностями / С.Ю. Тулегенова, Г.К. Тулегенова, С.К. Кудайбергенова // Тезисы Второй всероссийской научной конференции «Психологические проблемы современной российской семьи» (25-27 октября 2005 г.). В 3-х частях. – 2 часть; под общ. ред. д-ра психол. наук В.К. Шабельникова и канд. психол. наук А.Г. Лидерса. – М.: 2005. – С. 261-263.
10. Хмизова О.В. Організація психокорекційної роботи з батьками дітей з особливими потребами як складова цілісного процесу ранньої соціальної реабілітації / О.В. Хмизова, Н.В. Остапенко // Соціальна робота в Україні: теорія і практика науково-методичний журнал. – 2011. – № 3/4. – С. 203-211.
11. Шнейдер Л.Б. Психология семейных отношений: Курс лекций / Л.Б. Шнейдер. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2000. – 512 с.
12. Эйдемиллер Э. Г. Психология и психотерапия семьи / Э. Г. Эйдемиллер, В. Юстицкис. – СПб. : Питер, 1999. – 656 с.
13. Юн Г. Дети с отклонениями / Герда Юн. – Кишинев : Штиинца, 1987. – 176 с.
14. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психології. Активне соціально-психологічне навчання: Навч. посіб. – К., 2004. – С. 20-35.

15. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції : [навч. посіб.] / Т. С. Яценко. – К. : Либідь, 1996. – 264 с.